

بررسی میزان استفاده اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان لرستان از مهارت‌های جستجو پیوسته منصور ترکیان تبار^۱ طاهره حسومی^۲

چکیده:

هدف: این پژوهش با هدف آگاهی از مهارت‌های جستجوی پیوسته اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان لرستان به انجام رسیده است.

روش: این پژوهش به روش پیمایشی - توصیفی اجرا شده است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی اعضای هیات علمی دانشگاه‌های مذکور می‌باشد که تعداد ۱۷۶ نفر از آنان به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میزان تسلط بر زبان انگلیسی، علاقه به اینترنت، میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در اینترنت، توانایی بازیابی و یافتن اطلاعات از اینترنت جامعه مورد بالاتر از حد متوسط است. دیگر نتیجه این پژوهش حاکی از آن است که مهارت جستجوی عبارتی بیشترین کاربرد و جستجوی مجاورتی کمترین کاربرد را در جستجوی اطلاعات توسط اعضای هیات علمی به خود اختصاص داده اند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که اعضای هیات علمی آنگونه که شایسته و بایسته است از مهارت‌های جستجوی پیوسته استفاده نمی‌کنند و همین مسئله سبب می‌شود آنان نتوانند به شکل بهینه‌ای از اطلاعات موجود در پایگاه‌های پیوسته استفاده کنند.

کلیدواژه: مهارت، جستجوی پیوسته، هیات علمی - دانشگاه آزاد اسلامی، لرستان

۱. گروه کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، دورود، ایران torkiantabar@yahoo.com

۲. گروه کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، روهن، ایران thasoomi@yahoo.com

مقدمه

جهان امروز، تحولات شگرف و شگفت‌انگیزی را تجربه می‌کند. ظهور و نفوذ فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی و تاثیر غیر قابل انکار آنان بر زندگی آحاد شهروندان جامعه جهانی، نه تنها اصطلاح «دهکده جهانی» مک لوهان را محقق ساخته بلکه زمینه را برای تداوم این تحولات میسر ساخته است. فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی و در راس آنان «اینترنت» چنان با زندگی انسان امروزی عجین گشته اند که به نوعی می‌توان گفت تصور زندگی بدون آنان سخت و ملال آور می‌شود.

استفاده روز افزون از اینترنت و وب جهان گستر که در نهایت منجر به استفاده از انواع پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در آنان می‌شود، مهارت‌های ویژه جستجو و بازیابی را می‌طلبد. هرچند این امکان وجود دارد که افراد بدون داشتن تجربه کافی یا مهارت لازم بتوانند تا حدودی نیازهای خود را از طریق اینترنت تامین سازند اما بدون شک استفاده بهینه و کارآمد از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در آن، از سوی محققان و پژوهشگران مستلزم آگاهی و تسلط بر مهارت‌هایی است که امکان بهره‌گیری از این فناوری را آسان تر می‌سازد.

حجم عظیم اطلاعات در اینترنت که به اقیانوس اطلاعات نیز از آن یاد می‌شود از یک سو و تنوع نیازهای اطلاعاتی کاربران از سوی دیگر، موجب شده اند تا موضوع مهارت‌های جستجو بیش از پیش مورد توجه قرار گیرند. اگر چه به نظر می‌رسد تسلط بر مهارت‌های جستجو و بازیابی برای کاربران مختلف براساس نوع نیاز اطلاعاتی متفاوت باشد، با این حال آگاهی از حداقل‌ها برای جستجو و بازیابی اطلاعات ضروری است.

کاربران برای استفاده از نظام‌های اطلاعات از ابزارهای متفاوت جستجو در محیط وب مانند موتورهای جستجو، سایت‌های موضوعی متفاوت و ابزارهای تعبیه شده در پایگاه‌های خاص استفاده می‌کنند که هر کدام از این ابزارها تا حدی میتوانند در بازیابی اطلاعات کاربران مفید واقع شوند (حریری، مهربان: زودآیند)

آگاهی از مهارت‌هایی از جمله جستجوی عبارتی، جستجوی میدانی، جستجوی مجاورتی... به کاربران اجازه می‌دهد تا منابع اطلاعاتی خود را آنگونه که شایسته و بایسته است بازیابی کنند. چنین مهارت‌هایی ممکن است خواسته و یا ناخواسته توسط کاربران مورد استفاده قرار گیرند اما مهمتر از هر چیز، میزان تاثیر آگاهی از مهارت‌های جستجو بر نتایج بازیابی است.

منظور از جستجوی پیوسته، جستجو در پایگاههای اطلاعاتی، موتورهای یا راهنماهای موضوعی و کتابخانه دیجیتالی به منظور بازیابی اطلاعات مورد نیاز شامل مقاله، پایان نامه، کتاب و یا حتی تعریفی خاص است (مهرداد، رحیمی، ۱۳۸۸، ۵۰).

مهمترین مهارت‌هایی که در این تحقیق مورد مطالعه قرار می‌گیرند عبارتند از:

- جستجوی عبارتی: شامل کلیدواژه‌هایی است که باید به طور دقیق کنار یکدیگر بیایند.
 - جستجوی مجارته: شامل کلید واژه‌هایی می‌شود که کاربر می‌خواهد نزدیک یکدیگر بیایند.
 - جستجوی میدانی: توانایی محدود کردن جستجو به فیلدی ویژه است.
 - کوتاه سازی: عمل اضافه کردن علامتی به ابتدا یا انتها ریشه یک کلمه، برای بازیابی حالات مختلف آن کلمه است.
 - محدود کردن زمانی: یکی دیگر از ویژگی‌های مهم ابزارهای بازیابی اطلاعات، توانایی آنها در محدود کردن جستجو به زمانی خاص است (علیچانی، دهقانی: ۴۵-۴۰).
 - واژگان مترادف: استفاده از واژگان مترادف با کلیدواژه‌های اصلی و مورد نظر کاربر
 - واژگان مناسب: واژگانی که کاربر آن را متناسب با کلیدواژه اصلی تشخیص می‌دهد
- اعضاء هیات علمی دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و تحقیقاتی به دلیل ضرورت دستیابی به آخرین دستاوردهای علمی و جستجو و بازیابی مقالات، کتب و سایر مدارک علمی دیگر، در زمره کاربرانی هستند که لازم است با مهارت‌های جستجوی آشنایی کافی داشته باشند. بدون شک آشنایی با مهارت‌های جستجو، این امکان را فراهم می‌سازد تا کاربران با دقت و سرعت بیشتر اطلاعات مورد نیاز خود را جستجو و بازیابی کنند.

بیان مسئله

اینترنت به عنوان یک ابر پایگاه اطلاعاتی نقش مهم و ارزنده‌ای در زندگی علمی محققان و پژوهشگران دارد. آنها می‌توانند بدون محدودیت زمانی و مکانی اطلاعات خود را جستجو، بازیابی و مورد استفاده قرار دهند و از سوی دیگر این امکان را فراهم می‌سازد تا با همکاران علمی خود در سراسر جهان ارتباط برقرار نمایند.

اگر چه استفاده از اینترنت به ظاهر ساده و آسان است و همه کاربران می‌توانند با داشتن آشنایی مقدماتی، از امکانات این فناوری استفاده کنند، اما واقعیت این است که جستجو در اینترنت برای کاربران هدفمند کار چندان راحت و آسانی نیست زیرا جستجو برای این دسته از کاربران که محققان

و پژوهشگران دانشگاهی را نیز شامل می‌شود نیازمند داشتن مهارت‌هایی است تا آنها بتوانند در کمترین زمان و به شکل مطلوب اطلاعات مورد نیاز خود را جستجو و بازیابی کنند. با توجه به آنچه گفته شد هدف این پژوهش هدف آگاهی از مهارت‌های جستجوی پیوسته اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان لرستان در اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته است و قصد دارد به این سوال پاسخ دهد که: که اعضای هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان لرستان به چه میزان با مهارت‌های جستجو و بازیابی اطلاعات از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی آشنایی داشته و به چه میزان این مهارت‌ها را مورد استفاده قرار می‌دهند؟

سوالات اساسی تحقیق

- ۱- اعضای هیات علمی در جستجوی پیوسته از چه شیوه‌هایی استفاده می‌کنند؟
- ۲- چه عواملی بر سطح مهارت پاسخ دهندگان و استفاده از این مهارت‌ها موثر می‌باشد؟
- ۳- آیا بین ویژگی‌های جمعیت شناختی و مهارت‌های جستجو رابطه‌ای وجود دارد؟

روش شناسی پژوهش:

این پژوهش به روش پیمایشی - توصیفی به انجام رسیده است. جامعه آماری تحقیق شامل ۵۲۶ عضو هیات علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی استان لرستان شامل واحدهای خرم آباد، بروجرد، دورود و الیگودرز است که ۲۱۷ نفر از آنان به عنوان نمونه انتخاب و پرسشنامه پژوهش را دریافت نمودند. پس از گذشت دوماه از ارسال پرسشنامه‌ها، در نهایت ۱۷۶ پرسشنامه تکمیل شده یعنی ۸۲ درصد پرسشنامه‌های ارسالی دریافت گردید. پس از دریافت پرسشنامه‌ها نسبت به استخراج داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنان با استفاده از نرم افزار SPSS اقدام شد

پیشینه تحقیق

حبیبی (۱۳۸۶) در پژوهش خود بیان می‌دارد که انتخاب و گزینش درست کلیدواژه‌ها، تعیین مترادف‌ها و ارتباط بین کلیدواژه‌ها و همچنین استفاده صحیح از عملگرهای بولی از عامل‌های اثرگذار در بازیابی اطلاعات می‌باشد، این در حالی است که اعضای هیات علمی از عملگرهای بولی استفاده نمی‌کنند و آشنایی کافی با ابزارهای جستجو ندارند (مهرداد، رحیمی، ۵۳، ۱۳۸۶)

نتایج حاصل از تحقیق اسلامی و کشاورز (۱۳۸۶) با عنوان «بررسی مهارت جستجوی اطلاعات در منابع الکترونیکی پیوسته در دانشجویان دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران» نشان می‌دهد

میانگین استفاده از عملگرهای مختلف بولی (۳۴/۷ درصد)، استفاده از عملگر «+» دارای بیشترین میزان (۶۶/۷ درصد) و عملگر «-» دارای کمترین میزان (۱۰ درصد) می‌باشد (اسلامی، کشاورز، ۱۳۸۶، ۴۵)

نتایج حاصل از تحقیق یمین فیروز (۱۳۸۳) با عنوان «بررسی رفتار اطلاع یابی اعضای هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد» نشان می‌دهد رفتار اطلاع یابی اعضای هیات علمی در حوزه‌های مختلف با یکدیگر متفاوت است و متغیرهای مرتبه علمی، سابقه کار، مهارت زبانی و رایانه ای بر رفتار اطلاع یابی آنان از اینترنت موثر است.

نوروزی چاکلی (۱۳۷۹) در پایان نامه تحصیلی خود با عنوان «رفتار اطلاع یابی پژوهشگران مراجعه کننده به web world wid از طریق تماس با شبکه جهانی اینترنت مستقر در دانشگاه تربیت مدرس» به این نتیجه دست یافت که اکثر پژوهشگران از موتور کاوش «یاهو» و آلت ویستا برای جستجو و بازیابی اطلاعات مورد نیاز خود استفاده می‌کنند و اکثر آنان ترجیح می‌دهند که از طریق پست الکترونیکی به اصل مدرک بازیابی شده در وب دست پیدا کنند. نتیجه این تحقیق همچنین حاکی از آن است که اکثر پژوهشگران آگاهی کافی برای استفاده از وب را ندارند.

دینت و دیگران^۱ (۲۰۰۴) در بررسی خود دریافتند که با وجود درخواست از سه گروه تازه کار، میانه و حرف ای برای استفاده از عملگرهای بولی، استفاده از این عملگرها رابطه مستقیمی با میزان تخصص آنها داشت (مهرداد، رحیمی، ۱۳۸۸، ۵۲)

هیلدرت^۲ (۱۹۹۷) در تحقیق پیرامون جستجوی کلید واژه ای توسط کاربران کتابخانه اوکلاهاما، به این نتیجه دست یافت که کاربران فهرست کتابخانه در مقایسه با سایر انواع جستجو، از کلید واژه استفاده می‌کنند و جستجوی آنان اغلب منجر به شکست می‌شود.

بروناندر^۳ (۲۰۰۴) نیز در تحقیقی نشان داده است که پزشکان در تشخیص بهترین عبارت جستجو بهتر از دانشجویان پزشکی عمل می‌کند. از جانب دیگر هم پزشکان و هم دانشجویان پزشکی مشکلات فراوانی در رتبه بندی پاسخهای درست داشته اند. این در حالی است که هر دو گروه در تشخیص عبارات بولی به شکل مطلوب ناکارآمد بوده اند و به همگام استفاده از عملگرهای OR, Not برای جستجوی عبارات، عملکرد ضعیفی داشتند.

۱. Dinet

۲. Hildreth

۳. Bronander

یافته‌های تحقیق:

جدول شماره ۱. جنسیت، مدرک تحصیلی، گروه آموزشی

سن										جنسیت			
بالاتر از ۴۰		۴۰-۳۵		۳۵-۳۰		۳۰-۲۵		۲۵-۲۰		زن		مرد	
در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا
صد	نی	صد	ی	د	نی	صد	ی	صد	نی	صد	نی	صد	نی
۱/۶	۳۸	۱/۱	۶۰	۲۱	۳۷	۱/۲	۲۵	۹/۱	۱۶	۱/۸	۷۷	۱/۳	۹۹
۲۱		۳۴				۱۴				۴۳		۵۶	
گروه آموزشی										مقطع تحصیلی			
هنر و معماری		فنی و مهندسی		علوم پایه		علوم انسانی		دکترا		کارشناسی ارشد			
در	فراوا	در	فراوا	در	فراوانی	در	فراوانی	در	فراوا	در	فراوا	در	فراوا
صد	نی	درصد	ی	درصد		درصد		صد	نی	صد	نی	صد	نی
۷/۴	۱۳	۲۲/۷	۴۰	۳۷/۵	۶۶	۳۲/۴	۵۷	۱/۴	۵۷	۱/۶	۶۷	۱۱۹	
								۳۲					

براساس ارقام جدول شماره ۱، از مجموع ۱۷۶ نفر پاسخ دهنده ۹۹ (۵۶/۳ درصد) مرد و ۷۷ (۴۳/۸ درصد) زن هستند. از این مجموع ۱۶ نفر (۹/۱ درصد) بین ۲۰-۲۵ سال، ۲۵ نفر (۱۴/۲ درصد) بین ۲۵-۳۰ سال، ۳۷ نفر (۲۱ درصد) بین ۳۰-۳۵ سال، ۶۰ نفر (۳۴/۱ درصد) بین ۳۵-۴۰ سال و ۳۸ نفر (۲۱/۶ درصد) بالاتر از ۴۰ سال سن دارند. بر همین اساس تعداد ۱۹ نفر (۶۷/۶ درصد) از پاسخ دهندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۵۷ نفر (۳۲/۴ درصد) دارای مدرک دکترا هستند. از جانب دیگر ۵۷ نفر (۳۲/۴ درصد) در گروه آموزشی علوم انسانی، ۶۶ نفر (۳۷/۵ درصد) در گروه آموزشی علوم پایه، ۴۰ نفر (۲۲/۷ درصد) در گروه آموزشی فنی و مهندسی و ۱۳ نفر (۷/۴ درصد) در گروه آموزشی هنر و معماری فعالیت دارند.

جدول شماره ۲. عوامل تاثیرگذار بر استفاده از پایگاه‌های پیوسته

عامل ها	میانگین	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
میزان تسلط بر زبان انگلیسی	۳/۹۲	۱۳	۷/۴	۳۱	۱۷/۶	۵۷	۳۲/۴	۴۲	۲۳/۹	۳۳	۱۸/۸
علاقه به اینترنت	۴/۰۵	۲	۱/۱	۱۲	۶/۸	۲۰	۱۱/۴	۸۲	۴۶/۶	۶۰	۳۴/۱
میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در اینترنت	۳/۶۵	۱۵	۸/۵	۱۷	۹/۷	۳۰	۱۷	۶۵	۳۶/۹	۴۹	۲۷/۸
توانایی در بازیابی و یافتن اطلاعات از اینترنت	۳/۷۷	۱۰	۵/۷	۱۶	۹/۱	۳۳	۱۸/۸	۶۲	۳۵/۲	۵۵	۳۱/۳

بر اساس آمار و ارقام جدول شماره ۲، ۱۳ نفر (۷/۴ درصد) به میزان خیلی کم، ۳۱ نفر (۱۷/۶ درصد) به میزان کم، ۵۷ نفر (۳۲/۴ درصد) به طور متوسط، ۴۲ نفر (۲۳/۹ درصد) به میزان زیاد و ۳۳ نفر (۱۸/۸ درصد) به میزان بسیار زیاد و در مجموع با میانگین ۳/۹۲ خود را بر زبان انگلیسی مسلط دانسته‌اند. در رابطه با میزان علاقمندی به اینترنت نیز ۲ نفر (۱/۱ درصد) به میزان بسیار کم، ۱۲ نفر (۶/۸ درصد) به میزان کم، ۲۰ نفر (۱۱/۳ درصد) به طور متوسط، ۸۲ نفر (۴۶/۶ درصد) به میزان زیاد و ۶۰ نفر (۳۴/۱ درصد) به میزان بسیار زیاد و با میانگین ۴/۰۵ علاقمندی خود را به اینترنت اعلام کرده‌اند. در همین حال ۱۵ نفر (۸/۵ درصد) به میزان بسیار کم، ۱۷ نفر (۹/۷ درصد) به میزان کم، ۳۰ نفر (۱۷ درصد) به طور متوسط، ۶۵ نفر (۳۶/۹ درصد) به میزان زیاد و ۴۹ نفر (۲۷/۸ درصد) به میزان بسیار زیاد و با میانگین ۳/۶۵ استفاده خود از پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در اینترنت را مورد تأیید قرار داده‌اند. از جانب دیگر ۱۰ نفر (۵/۷ درصد) به میزان خیلی کم، ۱۶ نفر (۹/۱ درصد) به میزان کم، ۳۳ نفر (۱۸/۸ درصد) به طور متوسط، ۶۲ نفر (۳۵/۲ درصد) به میزان زیاد و ۵۵ نفر (۳۱/۳ درصد) به میزان بسیار زیاد و با میانگین ۳/۷۷ بر این اعتقادند که از توانایی لازم برای بازیابی و یافتن اطلاعات از اینترنت برخوردار هستند.

جدول شماره ۳. میزان مراجعه به اینترنت

ماهانه و بیشتر		هفتگی		چند بار در هفته		روزانه		میزان مراجعه به اینترنت
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۶/۳	۱۱	۱۴/۲	۲۵	۳۲/۴	۵۷	۴۷/۲	۸۳	

چنانچه در جدول شماره ۳، مشخص می‌باشد ۸۳ نفر (۴۷/۲ درصد) از پاسخ دهندگان به صورت روزانه، ۵۷ نفر (۳۲/۴ درصد) چند بار در هفته، ۳۵ نفر (۱۴/۲ درصد) به صورت هفتگی و ۱۱ نفر (۶/۳ درصد) به صورت ماهانه یا بیشتر به اینترنت مراجعه می‌کنند.

جدول شماره ۴. میانگین و انحراف معیار هفت مهارت مورد بررسی در دو گروه کارشناسی ارشد و دکتری

مقطع تحصیلی	میانگین و انحراف معیار	بولی	عبارتی	مجاورتی	میدانی	کوتاه سازی	زمانی	واژه‌های مناسب
کارشناسی ارشد	میانگین	۳/۴۰	۴/۰۹	۳/۱۲۶	۳/۷۳	۳/۷۰	۳/۶۱	۳/۷۸
	انحراف معیار	۱/۱۸۱	۱/۰۹	۱/۳۹	۱/۹۰	۱/۱۵۲	۱/۲۵	۱/۱۲۱
دکتری	میانگین	۳/۲۸	۳/۷۳	۲/۷۵	۳/۹۳	۳/۶۰	۳/۷۰	۳/۶۱
	انحراف معیار	۱/۱۶۱	۱/۱۲۶	۱/۳۵	۱/۰۱	۰/۸۸۳	۱/۳۳	۱/۲۳
کل	میانگین	۳/۳۶	۳/۹۸	۳	۳/۷۹	۳/۶۷	۳/۶۴	۳/۷۲
	انحراف معیار	۱/۱۷	۱/۱۱	۱/۳۸	۱/۰۷	۱/۰۷	۱/۲۱	۱/۱۵۸

در پاسخ به اولین سوال پژوهش چنانچه در جدول شماره ۴، نیز مشخص می‌باشد مهارت جستجوی عبارتی با میانگین ۴/۰۹، واژگان مترادف و مناسب با میانگین ۳/۷۸، میدانی با ۳/۷۳، کوتاه سازی با میانگین ۳/۷۰، زمانی با ۳/۶۱، بولی با ۳/۴۰ و مجاورتی با ۳/۱۲۶ به ترتیب بیشترین کاربرد را به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره ۵. میزان همبستگی بین عوامل اثر گذار و با آشنایی با مهارت‌های جستجو

متغیرهای پیش بین	مهارت جستجو
جنس	۰/۰۲۷
سن	۰/۰۶۹
مقطع تحصیلی	-/۱۰۵
گروه آموزشی	-/۰۶۷
میزان بر تسلط بر زبان انگلیسی	۰/۰۶۶
علاقه به اینترنت	۰/۱۱۶
مراجعه به اینترنت	-/۲۲۳

در پاسخ به دومین سوال تحقیق و براساس آنچه در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود بین متغیرهای جنسیت، سن، مدرک تحصیلی، گروه آموزشی، تسلط به زبان انگلیسی و علاقه به اینترنت همبستگی معنی دار نیست اما بین میزان استفاده از اینترنت با میزان آشنایی با مهارت‌های جستجو با اطمینان ۹۹ درصد رابطه معنادار وجود دارد.

جدول شماره ۶. ضریب همبستگی چند متغیره بین متغیرهای پیش بین ومهارت‌های جستجو

مدل	R	R square	Adjusted R square	Std.Error of the Estimate
۱	۰/۲۹۱	۰/۰۸۵	۰/۰۴۷	۰/۵۲۵

چنانچه در جدول شماره ۶ نیز مشخص می‌باشد مقدار ضریب همبستگی بین متغیرها ۰/۲۹۱ می‌باشد که نشان می‌دهد بین متغیرهای مستقل ومتغیر وابسته پژوهش همبستگی نسبتاً ضعیفی وجود دارد. اما مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر ۰/۰۴۷ می‌باشد که به این ترتیب متغیرهای مستقل در حدود ۰/۰۴۷ واریانس متغیر مهارت‌های جستجو را تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه گیری:

چنانچه پیش از این بدان اشاره رفت، اینترنت جهانی مملو از اطلاعات است که جستجو و بازیابی بهینه اطلاعات از آن مستلزم داشتن مهارت هایی است که این مهارتها می توانند باعث سرعت و دقت در بازیابی اطلاعات شوند.

اعضاء هیات علمی دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی از جمله افرادی هستند که زندگی علمی آنان با اینترنت گره خورده است. اگر در روزگاری نه چندان دور منابع چاپی بیشترین سهم را در تامین نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران داشتند امروزه این نقش با حضور اینترنت تا حدودی رنگ باخته است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که جامعه مورد مطالعه علاقه به اینترنت را با میانگین ۴/۰۵، تسلط بر زبان انگلیسی را با میانگین ۳/۹۲، توانایی در بازیابی و بافتن اطلاعات از اینترنت با میانگین ۳/۷۷ و میزان استفاده از پایگاههای اطلاعاتی موجود در اینترنت را با میانگین ۳/۶۵ را به عنوان مهمترین عوامل تاثیر گذار در استفاده از پایگاههای پیوسته تعیین کرده اند.

از دیگر یافته های این تحقیق تعیین مهارت های جستجو پیوسته اعضاد هیات علمی می باشد که بر خلاف نتایج حاصل از تحقیق اسلامی و کشاورز (۱۳۸۶)، حبیبی (۱۳۸۶) و برنادر (۲۰۰۴)، حاکی از آن است که جامعه مورد مطالعه از مهارت های جستجوی بولی به شکل قابل قبولی استفاده می کند که این استفاده در بین اعضاء هیات علمی با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد به مراتب بیشتر از استفاده اعضاء هیات علمی با مدرک دکترا می باشد.

دیگر نتیجه پژوهش حاکی از استفاده جامعه مورد مطالعه از جستجوی کلیدواژه ای برای جستجوی اطلاعات مورد نیاز می باشد که نتایج حاصل از تحقیق هیلدرت (۱۹۹۷) نیز این موضوع را مورد تایید قرار داده است.

استفاده از اینترنت و وب جهانگستر به مقدماتی وابسته است که دارا بودن آنها می تواند سهم شایان توجهی در استفاده بهینه از این فناوری توسط محققان و پژوهشگران داشته باشد. تسلط بر زبان انگلیسی یکی از این مقدمات است که نتایج این تحقیق نشان از عدم تسلط کافی پاسخ دهندگان بر این زبان بین المللی دارد. علاقمندی به اینترنت، مختص افراد یک کشور یا منطقه نیست زیرا این فناوری در مدت زمان کوتاهی توانست با استقبال عظیمی از سوی شهروندان جهانی مواجه شود که نتایج این تحقیق نیز موید علاقه فراوان اعضاء هیات علمی در استفاده از اینترنت دارد. به موازات علاقمندی به اینترنت استفاده از پایگاههای اطلاعاتی موجود در اینترنت و توانایی استفاده از آن بالاتر از حد متوسط تعیین شده است.

در رابطه با مهارت‌های جستجو و بر اساس آنچه در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود، پاسخ دهندگان خواسته یا ناخواسته از انواع مهارت‌های جستجو و بازیابی را مورد استفاده قرار می‌دهند که در این میان برخی از مهارت‌ها از جمله جستجوی عبارتی و جستجوی میدانی بیش از سایر مهارت‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. شاید مهمترین دلیل استفاده از این دو مهارت آن باشد که افراد معمولاً کلید واژه‌ها و عبارات اصلی مورد نظر خود را همانگونه که در ذهن دارند در اینترنت و پایگاه‌های موجود در آن جستجو می‌کنند که یک روش متداول نیز به شمار می‌رود.

علیرغم آنچه گفته شد، این واقعیت غیرقابل انکار است که آگاهی محققان و پژوهشگران از مزیت‌های مهارت‌های مختلف جستجو نه تنها می‌تواند جستجو و بازیابی را هدفمند سازد بلکه باعث صرفه جویی در وقت آنان نیز شود. آگاهی و تسلط بر مهارت‌های جستجو محققان و پژوهشگران را برای دستیابی به آنچه مدنظر دارند یاری می‌کند، چنین مهارت‌هایی در واقع مرز میان کاربران عادی و کاربران هدفمند است زیرا گاهی کاربران ناخواسته نیز از مهارتی استفاده می‌کنند که خود نیز از آن بی‌اطلاعند اما چنانچه کاربری آگاهانه از یک مهارت برای جستجو و بازیابی استفاده کند در اینصورت ضریب موفقیت وی نیز افزایش می‌یابد.

کتابنامه

- اسلامی، عباس، کشاورز، حمید (۱۳۸۶)، بررسی مهارت‌های جستجوی اطلاعات در منابع الکترونیکی پیوسته در دانشجویان دکتری دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران، فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، دوره ۲۳، ش ۲۱
- حریری، نجلا، مهربان، سحر (زودآیند)، راهبردهای جستجو کاربران پایگاههای اطلاعاتی فناوری نانو: تحلیل گزارش تراکنش، پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات.
- علیجانی، رحیم، دهقانی، لیلا (۱۳۸۵)، بازیابی پیوسته نظام‌ها و روشها، تهران: چاپار.
- مهرداد، جعفر، رحیمی، فروغ (۱۳۸۸)، بررسی عوامل موثر بر مهارت‌های جستجوی پیوسته دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز، فصلنامه مطالعات تربیتی و روان شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، دوره دهم، شماره ۲.
- نوروژی چاکلی، عبدالرضا (۱۳۷۹)، رفتار اطلاع یابی پژوهشگران مراجعه کننده به widweb world از طریق تماس با شبکه جهانی اینترنت مستقر در دانشگاه تربیت مدرس، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
- یمین فیروز، موسی، داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۳)، بررسی رفتار اصلاح یابی اعضاء هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد، فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، شماره دوم.
- Bronander, K.A (۲۰۰۴). Boolean search experience and abilities of medical students and practicing, physicians. Teaching and learning in medicine (۱۶)۳.
- Hildreth, C.R (۱۹۹۷), the use and under standing of the keyword searching in the university online catalog. In for mution and technology and libraries, ۱۶ (۲)

بررسی رابطه بین محیط فیزیکی با میزان یادگیری و شادکامی دانشجو معلم پسر دانشگاه فرهنگیان نجمه و کیلی^۱ ناهیده ولی پور^۲

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین محیط فیزیکی با میزان یادگیری و شادکامی دانشجو معلم پسر دانشگاه فرهنگیان با استفاده از روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی انجام شده است. جامعه آماری مورد نظر در این تحقیق را کلیه دانشجو معلم پسر دانشگاه فرهنگیان در شهر تهران تشکیل می‌دهد که بر اساس آخرین آمار و اطلاعات تعداد این اعضاء ۶۲۵ نفر می‌باشد که بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۲۳۸ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. به منظور سنجش متغیرهای مورد استفاده در پژوهش از دو پرسش‌نامه محقق ساخته محیط فیزیکی (۱۹۹۶) و پرسشنامه شادکامی اکسفورد استفاده گردید. روایی محتوایی پرسش‌نامه‌ها مورد تأیید متخصصان و استاد راهنما قرار گرفته است. پایایی پرسش‌نامه‌ها بر اساس ضریب آلفای کرونباخ، برای سنجش محیط فیزیکی، ۰/۸۹ و برای شادکامی، ۰/۹۱ برآورد گردید. برای تجزیه و تحلیل از روش‌های آماری توصیفی و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون، رگرسیون گام به گام) استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین محیط فیزیکی و هر یک از اجزاء (ابعاد) محیط فیزیکی (درجه حرارت و تهویه مناسب، میزان روشنایی، طرز چینش صندلی‌ها، فضای سبز دانشگاه، تجهیزات سمعی و بصری دانشگاه) با میزان یادگیری و شادکامی دانشجو معلم پسر دانشگاه فرهنگیان رابطه‌ی معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از بین اجزاء محیط فیزیکی، سه بعد فضای سبز، طرز چینش صندلی، و تجهیزات آموزشی توانایی پیش بینی یادگیری دانشجو معلم پسر دانشگاه فرهنگیان را دارند. نتایج تحلیل رگرسیون همچنین نشان داد که از بین اجزاء محیط فیزیکی، چهار بعد فضای سبز، حرارت و تهویه مناسب، تجهیزات آموزشی، و میزان روشنایی توانایی پیش بینی شادکامی دانشجو معلم پسر دانشگاه فرهنگیان را دارند.

کلید واژه‌ها: محیط فیزیکی، شادکامی، یادگیری، پیشرفت تحصیلی

۱. استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد رودهن

۲. کارشناسی ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه آزاد رودهن